

**ЗЕМЕЛЬНЕ ПРАВО; АГРАРНЕ ПРАВО;
ЕКОЛОГІЧНЕ ПРАВО; ПРИРОДОРЕСУРСНЕ ПРАВО**

УДК 342.951:349.41

DOI <https://doi.org/10.32844/2618-1258.2026.3.9>

ГАЙДАЙ С.С.

**КОНЦЕПТУАЛЬНО-ПРАВОВІ ЗАСАДИ ФОРМУВАННЯ МЕХАНІЗМУ
ПУБЛІЧНОГО АДМІНІСТРУВАННЯ У СФЕРІ ЗЕМЕЛЬНИХ РЕСУРСІВ
ТА ЙОГО СТРУКТУРНИХ КОМПОНЕНТІВ**

**CONCEPTUAL AND LEGAL FOUNDATIONS OF FORMING THE MECHANISM
OF PUBLIC ADMINISTRATION IN THE FIELD OF LAND RESOURCES
AND ITS STRUCTURAL COMPONENTS**

Стаття присвячена комплексному теоретико-правовому аналізу сутності, структури та особливостей функціонування механізму публічного адміністрування у сфері захисту, охорони та раціонального використання земельних ресурсів України в умовах сучасних євроінтеграційних трансформацій. У роботі розмежовано поняття «механізм правового регулювання», «механізм адміністративно-правового регулювання» та «механізм публічного адміністрування», де останній визначено як універсальну багатокомпонентну систему. На основі критичного аналізу доктринальних підходів вітчизняних науковців автором запропоновано власне бачення архітектури досліджуваного механізму. Доведено, що він не обмежується лише адміністративними заходами, а інтегрує правові, організаційні, фінансово-економічні та інформаційно-технологічні засоби. Особливу увагу приділено деталізації його обов'язкових структурних елементів, серед яких виокремлено: адміністративно-правові норми, суб'єктів публічної адміністрації, адміністративно-правові відносини, фінансові інструменти стимулювання (податки, пільгове кредитування, дотації), сучасні цифрові та технологічні засоби моніторингу й контролю, а також прозорі адміністративні процедури. Констатовано наявність правових прогалин та колізій у чинному законодавстві України, які знижують ефективність управління земельним фондом. Обґрунтовано потребу модернізації нормативно-правового забезпечення для мінімізації корупційних ризиків та забезпечення сталого землекористування для майбутніх поколінь.

Ключові слова: публічне адміністрування, земельні ресурси, охорона земель, адміністративно-правові норми, публічна адміністрація, адміністративні процедури, фінансово-економічні інструменти, моніторинг земель.

The abstract is devoted to a comprehensive theoretical and legal analysis of the essence, structure, and functional features of the public administration mechanism in the field of protection, conservation, and rational use of land resources of Ukraine under modern European integration transformations. The study distinguishes between the concepts of “mechanism of legal regulation”, “mechanism of administrative and legal regulation”, and “mechanism of public administration”, defining the latter as a universal multi-component system. Based on a critical analysis of doctrinal approaches of Ukrainian scientists, the author proposes a proprietary vision of the architecture of the mechanism under study. It is proved that it is not limited to administrative measures

© ГАЙДАЙ С.С. – доктор філософії, викладач кафедри адміністративно-правових наук (Навчально-науковий інститут права та психології Національної академії внутрішніх справ) <https://orcid.org/0009-0009-0922-0628>

Стаття поширюється на умовах ліцензії відкритого доступу (CC BY 4.0)

but integrates legal, organizational, financial, economic, and information technology means. Special attention is paid to detailing its mandatory structural elements, including: administrative and legal norms, subjects of public administration, administrative and legal relations, financial incentive instruments (taxes, soft loans, subsidies), modern digital and technological tools for monitoring and control, and transparent administrative procedures. The existence of legal gaps and collisions in the current legislation of Ukraine that reduce the efficiency of land fund management is established. The need to modernize regulatory support to minimize corruption risks and ensure sustainable land use for future generations is substantiated.

Key words: *public administration, land resources, land protection, administrative and legal norms, public administration bodies, administrative procedures, financial and economic instruments, land monitoring.*

Вступ. Сучасний етап державотворення в Україні, зумовлений векторами євроінтеграційної трансформації, необхідністю забезпечення економічної незалежності та раціонального природокористування, вимагає докорінної модернізації системи управління національним багатством, базовим елементом якого є земельний фонд. Ефективне функціонування цієї системи безпосередньо залежить від дієвості та правової визначеності механізму публічного адміністрування у сфері земельних ресурсів, що інтегрує в собі не лише регуляторні важелі, а й правові, організаційні, фінансово-економічні та інформаційно-технологічні засоби.

Постановка проблеми. Суть наукової проблеми полягає в наявності суттєвого розриву між динамічними потребами практичної реалізації земельної реформи та наявним теоретико-методологічним і нормативно-правовим забезпеченням досліджуваного механізму. Аналіз доктринальних джерел свідчить про відсутність єдиного наукового підходу до трактування сутності самого механізму публічного адміністрування у сфері земельних ресурсів та ієрархії його структурних компонентів. Існуючі теоретичні концепції часто звужують це поняття до сукупності суто правових засобів або виключно інструментів владно-управлінського впливу, нівелюючи при цьому комплексний характер адміністрування, який має забезпечувати баланс між екологічними, економічними та соціальними інтересами суспільства. Особливої гостроти проблема набуває у площині нормативно-правового забезпечення. Чинне законодавство України містить численні правові прогалини, оціночні конструкції та внутрішні колізії, що ускладнює чітке визначення меж дискреційних повноважень суб'єктів публічної адміністрації, знижує ефективність адміністративних процедур (зокрема щодо реєстрації прав на землю, моніторингу та ліцензування) і створює додаткові ризики. Окрім того, потребують додаткового обґрунтування та нормативної конкретизації інноваційні компоненти механізму, зокрема цифрові технологічні засоби контролю та фінансово-економічні інструменти стимулювання раціонального землекористування. Таким чином, неузгодженість концептуальних засад формування механізму публічного адміністрування у сфері земельних ресурсів, недосконалість його структурної архітектури та наявні дефекти правового регулювання зумовлюють актуальність і практичну необхідність комплексного наукового дослідження цієї проблематики з метою вироблення дієвої моделі сталого та прозорого управління земельним фондом держави.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблематика правового регулювання та формування ефективних інструментів державного управління традиційно перебуває у центрі уваги провідних вітчизняних науковців. Теоретико-методологічний фундамент дослідження загальних засад механізму правового регулювання та його складових елементів закладено у працях таких відомих правознавців, як О. Ф. Скакун, В. К. Колпаков, О. В. Кузьменко, С. В. Ківалов. Питання сутності, структури та архітектури саме механізму публічного адміністрування (управління) на теоретичному рівні детально аналізувалися у працях Т. О. Коломоєць, С. Г. Стеценка, В. В. Галунька, К. В. Степаненка, О. А. Шатила, І. А. Ісаєнко, О. В. Запотоцької та інших. Зокрема, у їхніх дослідженнях сформовано підходи до класифікації компонентів адміністрування на органічні та функціональні, виокремлено значення адміністративно-правових норм та засобів владного впливу. З іншого боку, прикладні аспекти трансформації земельних відносин, правового режиму земельних ділянок та оптимізації управління земельним фондом досліджували такі фахівці, як М. А. Латинін, Г. І. Шарий та інші представники представники еколого-правової науки.

Проте, попри значний масив наукових напрацювань, більшість авторів розглядають механізм публічного адміністрування або у загальнотеоретичному контексті, або крізь призму інших галузей (наприклад, безпеки харчової продукції, кадрового забезпечення тощо). Натомість

комплексне поєднання концептуально-правових засад публічного адміністрування із суто земельними правовідносинами (включаючи інтеграцію фінансово-економічних, інформаційно-технологічних інструментів та адміністративних процедур охорони земель) в умовах євроінтеграції залишається недостатньо вивченим і потребує цілісного монографічного обґрунтування.

Метою статті є комплексне теоретичне обґрунтування концептуально-правових засад формування механізму публічного адміністрування у сфері земельних ресурсів, визначення його сутності, а також системна класифікація та деталізація його внутрішніх структурних компонентів (органічних, функціональних, фінансово-економічних та інформаційно-технологічних) для вироблення практичних рекомендацій щодо усунення колізій у чинному законодавстві та підвищення ефективності охорони й раціонального використання земельного фонду України.

Виклад основного матеріалу. Фундаментальною складовою будь-якої правової системи та одним із ключових видів механізмів правового функціонування держави є механізм правового регулювання. Дане правове явище має комплексний характер і охоплює не лише безпосередньо юридичні норми, а й процедури їх практичного застосування, а також дієві інструменти контролю за їх суворим дотриманням. Механізм правового регулювання розробляється й упроваджується з метою забезпечення системної правової регламентації різних сфер життєдіяльності суспільства та досягнення конкретних правових цілей, серед яких домінує місце посідають захист прав і свобод громадян, забезпечення громадської безпеки та збалансоване регулювання економічних відносин. У своїй сукупності він відображає складну, динамічну взаємодію різноманітних правових інститутів, процедур та інструментів, що спрямовані на стабільне функціонування правової системи та захист законних інтересів суспільства й держави.

У цьому контексті важливо підкреслити, що механізм адміністративно-правового регулювання виступає невід’ємною частиною більш широкого за своїм обсягом механізму публічного адміністрування. Якщо перший безпосередньо зосереджується на правових та регуляторних аспектах у чітко визначеній сфері суспільних відносин, то механізм публічного адміністрування має універсальний характер і охоплює абсолютно всі аспекти управління державою та суспільством. Специфіка сучасного етапу державотворення в Україні, зумовлена необхідністю євроінтеграційної трансформації та раціонального використання національного багатства, актуалізує потребу дослідження цих категорій через призму земельних правовідносин. З огляду на це, особливого наукового та прикладного значення набуває теоретичне обґрунтування теми «Концептуально-правові засади формування механізму публічного адміністрування у сфері земельних ресурсів та його структурних компонентів», оскільки саме земельний фонд є базисом економічної незалежності та просторового розвитку держави, що потребує модернізації інструментів публічного впливу на засадах прозорості, правової визначеності та ефективності.

Одним з видів механізмів правового функціонування держави є механізм правового регулювання, який є фундаментальною складовою будь-якої правової системи та охоплює не лише самі правові норми, а й процедури їхнього застосування та інструменти контролю за їхнім дотриманням. Він розробляється з метою забезпечення правової регуляції різних сфер життя суспільства та досягнення конкретних правових цілей, таких як захист прав і свобод громадян, забезпечення громадської безпеки, регулювання економічних відносин тощо. Відображає складну взаємодію різних правових інститутів, процедур та інструментів, які спрямовані на забезпечення функціонування правової системи та захист прав і інтересів суспільства.

Доречно сказати, що механізм адміністративно-правового регулювання є частиною більш широкого механізму публічного адміністрування, зосереджуючись на правових і регуляторних аспектах у певній сфері, тоді як механізм публічного адміністрування охоплює всі аспекти управління державою та суспільством.

Треба зазначити, що механізм публічного адміністрування виявляється як система, що безпосередньо реалізує публічне адміністрування на практиці з метою досягнення поставлених цілей. Вона має визначену структуру та інструменти впливу на об’єкт адміністрування з відповідним їй правовим забезпеченням.

Під механізмом публічного адміністрування також розуміють спеціальні засоби, що забезпечують здійснення регулюючого впливу публічних адміністрацій на соціально-економічні територіальні системи різних рівнів з метою забезпечення гідних умов життєдіяльності людей, що проживають у державі, а також громадян України, що тимчасово проживають за її межами [12].

О. А. Шатило стверджує, що механізм публічного адміністрування – це спеціальні засоби, що забезпечують здійснення регулюючого впливу публічних адміністрацій на соціально-економічні територіальні системи різних рівнів (села, селища, райони у містах, міста, райони, області,

Автономна Республіка Крим) з метою забезпечення гідних умов життєдіяльності людей, що проживають у державі, та громадян України, що тимчасово проживають за її межами [1, с. 8–9].

Однак, на нашу думку, механізм публічного адміністрування у сфері захисту земельних ресурсів не обмежується виключно спеціалізованими інструментами чи адміністративними заходами. Його функціонування має більш широкий характер і передбачає інтеграцію правових, організаційних, інформаційних, фінансових та інших засобів, які спрямовані не лише на управлінський вплив, а й на забезпечення збалансованого розвитку територій, захист екологічних інтересів суспільства та формування довгострокової стратегії сталого землекористування.

Т. О. Коломоєць розкриває «механізм публічного адміністрування» як сукупність правових засобів, за допомогою яких здійснюється правове регулювання суспільних відносин у сфері адміністративного права» [2, с. 23]. Автор виокремлює дві його складові: органічні (ті, що визначають суть самого явища механізму публічного адміністрування, тобто без яких не може відбуватися сам механізм та функціональні складові частини) та функціональні (ті, що значною мірою впливають на механізм публічного адміністрування, які не є обов'язковими його елементами) [2, с. 24].

На думку І. А. Ісаєнко, механізм публічного адміністрування передбачає демократичну організацію управлінського впливу на суспільні процеси, яка забезпечує ефективне функціонування системи органів державної влади, органів регіонального та місцевого самоврядування, громадських (неурядових) організацій, фізичних осіб та інших суб'єктів громадянського суспільства з метою реалізації державної політики у найрізноманітніших сферах суспільного життя [3, с. 116]. Проте, не можна повністю погодитися із твердженням, що публічне адміністрування зводиться винятково до організації управлінського впливу, або що його основною метою є лише забезпечення ефективного функціонування системи органів влади чи інших суб'єктів, на які цей вплив спрямований. Публічне адміністрування є значно ширшим за сукупність управлінських процедур. Воно охоплює формування та реалізацію публічної політики, захист суспільного інтересу, забезпечення балансу між економічними, соціальними та екологічними цілями, а також створення умов для участі громадськості в управлінських процесах.

Натомість доречним є твердження О. В. Запотоцької про те, що механізм публічного адміністрування – це система, яка забезпечує практичну реалізацію публічного адміністрування для досягнення визначених цілей, має свою структуру, інструменти впливу на об'єкт управління з відповідним правовим та інформаційним забезпеченням [4, с. 72].

Отже, на основі аналізу позицій науковців можемо стверджувати, що механізм публічного адміністрування – це система засобів, способів, процедур, правових норм, методів та інших інструментів, які використовуються органами публічної адміністрації для реалізації покладених на них завдань.

Отже, під механізмом публічного адміністрування у сфері захисту земельних ресурсів ми розуміємо систему засобів, способів, процедур, правових норм, методів та інших інструментів та ресурсів, які використовуються органами публічної адміністрації для реалізації покладених на них завдань щодо охорони, раціонального використання і захисту земельних ресурсів.

Важливо підкреслити, що при дослідженні такого правового інституту, як механізм публічного адміністрування у сфері захисту земельних ресурсів, необхідно приділити особливу увагу елементам цього механізму. Детальне розкриття цих елементів дозволить отримати повне розуміння того, як саме здійснюється публічне адміністрування у сфері захисту земельних ресурсів.

Варто наголосити, що механізм публічного адміністрування складається з різноманітних взаємопов'язаних елементів, які спрямовані на досягнення численних цілей, які досягаються через взаємодію різних компонентів публічного адміністрування, таких як законодавча, виконавча та судова влада, а також через діяльність різних державних установ та організацій.

Так, на думку О. Ф. Скакун, до таких елементів належать принципи права, норми права, нетипові правові розпорядження (спеціалізовані норми права), об'єктивовані в нормативно-правових актах; правовідносини, суб'єктивні юридичні права і обов'язки в їх індивідуалізації (конкретизації); акти безпосередньої реалізації прав та обов'язків; акти застосування норм *права* [5, с. 499]. Вчені В. К. Колпаков та О. В. Кузьменко до елементів механізму адміністративно-правового регулювання відносять норми адміністративного права, об'єктивно виражені в законах та інших нормативних актах; адміністративно-правові відносини; акти застосування норм адміністративного права; акти тлумачення норм адміністративного права; правосвідомість; правову культуру; законність [6, с. 76–78].

Такі науковці як Т. О. Коломєєць і С. Г. Стеценко пропонують поділяти елементи механізму адміністративно-правового регулювання на дві групи: органічні – ті, що визначають суть самого явища, тобто ті, без яких не може відбуватися сам механізм адміністративно-правового регулювання (норми права; акти реалізації норм права; правовідносини) та функціональні – ті, які значною мірою впливають на механізм адміністративно-правового регулювання, на його вираженість та ефективність, водночас вони не є обов'язковими елементами (юридичний факт; правова свідомість; законність; акти тлумачення норм права; акти застосування норм права) [2, с. 47–49; 220].

С. В. Ківалов обов'язковим елементом механізму адміністративно-правового регулювання визначає адміністративно-правові норми, тобто правила поведінки, які встановлюються або санкціонуються державою і є обов'язковими для виконання [7, с. 60–61].

В. В. Галунько до складових елементів механізму адміністративно-правового регулювання відносить норми адміністративного права та їх зовнішнє вираження – джерело права; публічну адміністрацію; принципи діяльності публічної адміністрації; індивідуальні акти публічної адміністрації; адміністративно-правові відносини; форми адміністративного права; тлумачення норм адміністративного права; методи адміністративного права; процедури реалізації адміністративно-правових норм [8, с. 147–149].

В. В. Корженко зазначає, що складовими елементами структури механізму публічного адміністрування є такі: суб'єкт і об'єкт управління; цілі, принципи, функції, методи, інформація, технологія та технічні засоби. Але якщо виходити з того, що управління – це єдність діяльності й відносин, а також враховувати особливості державного управління, цей склад доцільно трансформувати [8, с. 105–107].

К. В. Степаненко виділяє такі елементи механізму публічного адміністрування: суб'єкт, об'єкт; адміністративно-правові засоби [9, с. 112–115].

Отже, серед науковців існує загальновизнана позиція щодо обов'язкової складової механізму адміністративно-правового регулювання – це адміністративно-правові норми. Саме вони формують нормативну основу, яка визначає межі, порядок та способи реалізації владно-управлінських повноважень суб'єктів публічного адміністрування. Також норми постають інструментом правового впливу на поведінку учасників адміністративно-правових відносин, забезпечують юридичну визначеність, передбачуваність управлінських рішень і закладають основи для контролю, відповідальності та захисту прав людини в сфері публічного управління.

Беручи до уваги тему нашого дослідження, вважаємо, що адміністративно-правові норми необхідно розглядати як один із основних елементів механізму публічного адміністрування у сфері захисту земельних ресурсів. Тобто сукупність нормативно-правових актів різної юридичної сили, які так чи інакше регулюють питання захисту земельних ресурсів (умови використання землі, процедури отримання дозволів на земельні ділянки, механізми контролю за дотриманням земельного законодавства тощо). Окрім того, адміністративно-правові норми створюють основу для регулювання взаємин між суб'єктами управління земельними ресурсами та забезпечують додержання правових принципів та стандартів у цій сфері. Також вони визначають права та обов'язки суб'єктів, які здійснюють адміністративні функції у цій сфері, а також встановлюють процедури та умови реалізації цих функцій.

Водночас треба зауважити, що на сьогоднішній день нормативно-правове забезпечення у цій сфері, є недосконалим. Чинні законодавчі акти мають численні правові прогалини та колізії, які ускладнюють ефективне вирішення питань захисту земельних ресурсів. Така ситуація вказує на необхідність подальшого вдосконалення нормативного регулювання й усунення наявних правових прогалин.

Варто відзначити, що адміністративно-правові норми, хоч і є необхідним та невід'ємним елементом механізму публічного адміністрування у сфері захисту земельних ресурсів, і мають вирішальне значення для забезпечення ефективного управління цими ресурсами та збереження природного середовища, однак, є не єдиним обов'язковим елементом досліджуваного механізму.

Іншим ключовим елементом механізму публічного адміністрування у сфері захисту земельних ресурсів є публічна адміністрація, тобто система державних та недержавних утворень, які наділені владними повноваженнями у сфері захисту земельних ресурсів, координують діяльність різних суб'єктів у цій сфері. Однією з ключових функцій публічної адміністрації є розробка та впровадження нормативно-правових актів, які регулюють питання використання та захисту земель. Ефективне функціонування публічної адміністрації є запорукою раціонального використання та збереження земельних ресурсів.

Наступним обов'язковим елементом механізму адміністративно-правового регулювання, на нашу думку, є адміністративно-правові відносини, тобто відносини, що забезпечують ефективну взаємодію між державними органами, громадянами та іншими суб'єктами адміністративного права. Вони визначають правила та умови використання земельних ресурсів, забезпечуючи їх раціональне та стає використання. Також визначають порядок, умови та принципи функціонування публічної адміністрації, а також забезпечують правову основу для реалізації державної політики в різних сферах суспільного життя, зокрема охорону земельних ресурсів. Земельні відносини – це система відносин, що виникає з приводу володіння, користування, розпорядження та управління земельними ресурсами. Відповідно до системи земельних відносин учасниками земельних відносин, а отже, суб'єктами права власності, є громадяни (фізичні особи), юридичні особи (організації), а також всі види муніципальних утворень [10].

Доречно сказати, що ефективне управління земельними ресурсами вимагає застосування різноманітних фінансових та економічних інструментів, які є важливим елементом механізму публічного адміністрування у цій сфері. Основні фінансові та економічні інструменти, що використовуються у сфері захисту земельних ресурсів, можна класифікувати у такий спосіб: земельні та екологічні податки та збори; субсидії та дотації на відновлення земель; фінансові стимули (пільгове кредитування, фінансові гранти тощо); інвестиції в інфраструктуру (фінансування екологічних проєктів, державні програми з управління земельними ресурсами.....) та інші.

Варто наголосити, що значна частина фінансово-економічного механізму належить заходам стимулювання. Основні засади економічного стимулювання раціонального використання і захисту земель в Україні закріплені в ЗК України [11]. Такі заходи спрямовані на заохочення господарюючих суб'єктів за поліпшення якісного стану земель; підвищення родючості ґрунтів; виробництво екологічно чистої продукції; надання коштів державного чи місцевого бюджету для відновлення земель, порушених не з вини власників земельних ділянок; надання пільгових кредитів землевласникам і землекористувачам за реалізацію заходів, спрямованих на раціональне використання й охорону земель власним коштом, які мають передбачатися загальнодержавними та регіональними програмами використання та захисту земель.

Вони дозволяють не лише забезпечити раціональне використання та охорону земель, але й створюють стимули для підвищення ефективності землекористування та дотримання екологічних стандартів.

Тому, на нашу думку, фінансові та економічні інструменти є невід'ємною частиною механізму публічного адміністрування у сфері захисту земельних ресурсів. Інтеграція таких інструментів у систему управління земельними ресурсами є ключовим кроком до досягнення довгострокових екологічних та економічних цілей.

Також в сучасних умовах охорона земельних ресурсів потребує інноваційних підходів, серед яких ключове значення мають інформаційні та технологічні засоби, що відіграють важливу роль у забезпеченні ефективного управління земельними ресурсами, покращенні моніторингу та контролю за їх використанням, а також упровадженні сучасних підходів до охорони природних ресурсів. Зокрема, використання сучасних технологій дозволяє отримувати об'єктивну інформацію про стан земельних ресурсів; уникати людських помилок та впливу суб'єктивних чинників; оперативно виявляти зміни використання земель та вживати відповідних заходів; зменшує час на розгляд заяв та надання дозволів, що веде до більш ефективного використання ресурсів; сприяє підвищенню рівня освіченості громадськості щодо проблем захисту земельних ресурсів та заохочує активну участь у природоохоронних програмах; сприяє збереженню природних ресурсів, підвищенню продуктивності земельних угідь та зменшенню негативного впливу на навколишнє середовище. Тому вважаємо, що інформаційні та технологічні засоби є важливою складовою механізму публічного адміністрування у сфері захисту земельних ресурсів.

Також, у контексті захисту земельних ресурсів, досить важливим елементом механізму публічного адміністрування у сфері захисту земельних ресурсів є адміністративні процедури, які забезпечують систематизацію та регулювання діяльності органів влади, що відповідають за охорону земельних ресурсів. Зокрема, ці процедури охоплюють реєстрацію прав на землю, видачу дозволів та ліцензій на використання земель, контроль за використанням землі, здійснення моніторингу та нагляду за земельними ресурсами.

Адміністративні процедури в сфері захисту земельних ресурсів є необхідним інструментом для забезпечення сталого управління вказаними ресурсами, ефективність яких залежить від їхньої прозорості, доступності та спрощення для населення.

Отже, на підставі вищевикладеного, можемо стверджувати, що механізм публічного адміністрування у сфері захисту земельних ресурсів складається із взаємопов'язаних елементів, які спрямовані на досягнення різних цілей, таких як ефективне управління, охорона природи, захист земель від негативного впливу, а також раціональне використання земельних ресурсів.

Доведено, що структурні елементи механізму публічного адміністрування у сфері захисту земельних ресурсів – це складові частини системи публічного адміністрування, які спрямовані на реалізацію державної політики у сфері раціонального використання, охорони та відтворення земель. Вони забезпечують цілісне функціонування управлінського процесу – від формування політики до контролю за її виконанням.

Також вважаємо, що ключовими елементами механізму публічного адміністрування у сфері захисту земельних ресурсів є такі: система інструментів (нормативні акти, адміністративні акти, договори, плани); публічна адміністрація, що наділена владними повноваженнями у сфері захисту земельних ресурсів та контролю за їх використанням; земельні ресурси, які є об'єктом управління та захисту, інформаційні та технологічні засоби; адміністративні процедури.

Отже, механізм публічного адміністрування у сфері захисту земельних ресурсів є складною, багаторівневою системою, що охоплює правові, організаційні, економічні та соціальні складові. Ефективність цієї системи залежить від злагодженості зусиль усіх її ланок, а також активної участі громадян у вирішенні завдань збереження та раціонального використання земельних ресурсів. Постійне вдосконалення законодавства, розвиток механізмів контролю та нагляду, а також підвищення екологічної обізнаності та інформованості населення є надзвичайно важливими. Тільки завдяки таким комплексним заходам можна забезпечити сталий розвиток та збереження земельних ресурсів для майбутніх поколінь.

Висновки. У результаті проведеного дослідження сформовано комплексне теоретико-правове підґрунтя для розуміння архітектури та специфіки функціонування механізму публічного адміністрування у сфері земельних ресурсів. За результатами аналізу доктринальних підходів та нормативного масиву зроблено такі основні висновки. По-перше, концептуалізовано сутність поняття: механізм публічного адміністрування у сфері захисту земельних ресурсів визначено як універсальну, багаторівневу систему правових норм, засобів, процедур, методів та ресурсів, що застосовуються органами публічної адміністрації для забезпечення охорони, відтворення та раціонального використання земельного фонду держави. По-друге, окреслено компонентну структуру: доведено, що досліджуваній механізм має комплексний характер і не обмежується лише сукупністю правових приписів чи інструментами владного впливу. Його ефективна архітектура інтегрує взаємопов'язану систему інструментів, суб'єктів публічної адміністрації, адміністративно-правові та земельні відносини, прозорі адміністративні процедури, а також фінансово-економічні важелі стимулювання й сучасні інформаційно-технологічні засоби моніторингу й контролю. По-третє, виявлено ключові дефекти регулювання: констатовано, що сучасне нормативно-правове забезпечення у цій сфері є недосконалим через наявність численних правових прогалин, оціночних конструкцій та внутрішніх колізій, які штучно ускладнюють практичне вирішення питань захисту земель і створюють ризики надмірної адміністративної дискреції. Перспективи подальших досліджень полягають у розробці конкретних законотворчих пропозицій, спрямованих на усунення виявлених дефектів правового регулювання, мінімізацію корупційних ризиків у діяльності публічної адміністрації та діджиталізацію процедур управління земельними ресурсами України в умовах євроінтеграції.

Список використаних джерел:

1. Шатило О. А. Опорний конспект лекцій з дисципліни «Публічне адміністрування» (для студентів спеціальностей «Менеджмент організацій і адміністрування» та «Менеджмент зовнішньоекономічної діяльності») Житомир : Кафедра менеджменту організацій і адміністрування ЖДТУ, 2014. 51 с.
2. Адміністративне право України : підручник / за заг. ред. Т. О. Коломосьця. 2-ге вид., змін. і допов. Київ : Істина, 2012. 528 с.
3. Ісаєнко І. А. Європейські підходи до функціонування механізмів публічного управління. *Інвестиції: практика та досвід*. 2012. № 5. С. 114–117.
4. Запотоцька О. В. Поняття адміністративно-правового механізму публічного адміністрування у сфері безпечності та якості харчової продукції. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія : Юриспруденція*. 2018. Вип. 33. С. 71–74.

5. Скакун О. Ф. Теорія держави і права : підручник Харків : Консум, 2001. 656 с.
6. Колпаков В. К., Кузьменко О. В. Адміністративне право України. Академічний курс : підручник. Київ : Юридична думка, 2010. Т. 1. 543 с.
7. Ківалов С. В., Біла Р. В. Адміністративне право України : підручник. Київ : Юрінком Інтер, 2007. 394 с.
8. Галунько В. В., Музика О. М., Синегуб О. В. Теорія публічного адміністрування : підручник. Херсон : Гельветика, 2020. 312 с.
9. Степаненко К. В. Теоретико-правові засади публічного адміністрування в Україні : монографія. Харків : Право, 2019. 304 с.
10. Латинін М. А., Шарий Г. І. Шляхи удосконалення системи державного управління земельними відносинами в Україні. *Публічне управління: теорія та практика*. 2010. № 2. С. 97–104.
11. Земельний кодекс України : Закон України від 25.10.2001 р. № 2768-III. *Відомості Верховної Ради України*. 2002. № 3. Ст. 27. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2768-14>.
12. Корнієнко В. О. Інститути громадянського суспільства та української держави: правові витоки. *Актуальні проблеми держави і права*. 2006. Вип. 29. С. 210–213. URL: <http://www.apdp.in.ua/v29/42.pdf>.

Дата першого надходження статті до видання: 06.05.2026

Дата прийняття статті до друку після рецензування: 29.05.2026

Дата публікації (оприлюднення) статті: 15.06.2026